

Landbruks- og matdepartementet
Norges Bondelag
Norges Bonde- og småbrukarlag
Kopi: Nærings- og fiskeridepartementet
Stortingets næringskomité

Vår dato: 14.03.2018
Deres dato: -
Vår referanse: 7.0401 2018/TS/DKØ
Deres referanse: -

NHO Mat og Drikkes innspill til jordbruksoppgjøret 2018.

Produksjon og bearbeiding av matvarer er Norges største industrinæring målt i omsetning, verdiskaping og antall sysselsatte. NHO Mat og Drikke representerer 1.500 bedrifter innenfor mat- og drikkeproduksjon, skogbruk og tjenesteyting. Bedriftene sysselsetter om lag 40.000 personer. Våre medlemsbedrifter er en viktig del av et variert næringsliv og en vesentlig bidragsyter til velferdssamfunnet. Mat- og drikkeindustrien er jordbrukets største kunde.

Mat- og drikkeindustrien er avhengig av et velfungerende importvern. Samtidig er en stadig større del av denne industrien i konkurranse med en økende import, og vår eksport er på et meget lavt nivå, selv om den også øker.

NHO Mat og Drikke mener at mat og drikkenæringens konkurransekraft må styrkes, og volum i råvareproduksjonen må sikres. Dette må også i år være viktigste grunnlag for jordbruksoppgjørets innretning. Regjeringens mål om at inntekter til bonden i størst mulig grad skal hentes fra markedet, må suppleres med en forståelse for at matindustrien, for å kunne avta bondens produkter, må være konkurransedyktig. De viktige samfunnsmessige oppgaver bonden har i tillegg til å levere mat, må dekkes med budsjettstøtte.

NHO Mat og Drikke mener:

- Prisutviklingen på norske råvarer må bidra til å styrke matindustriens konkurransekraft. Over tid må den ikke overstige råvareprisutviklingen hos våre handelspartnere. I tider med prisopp ganger ute, må man søke å redusere råvareprisgapet.
- Budsjettstøtten må sikre bøndernes inntekter og investeringsbehov, og betale for kulturlandskap og drift i områder der dette er kostnads krevende.
- Oppgjøret må bidra til å sikre at bonden kan levere tilstrekkelig volum og kvalitet til konkurransedyktige priser.
- Utformingen av nasjonale reduksjonsmål for klimagassutslipp, og virkemidler for gjennomføring av disse for ikke-kvotepiktig sektor, må ikke svekke næringens konkurransekraft i forhold til utenlandske aktører.
- Rammen for RÅK må tilpasses volum og prissvingninger og rommet for vareutvidelser må økes.
- Det må ikke gjennomføres endringer i bedriftenes rammevilkår uten at disse er forberedt og drøftet på forhånd.

Konkurranseskraft

Norge trenger en konkurranseskraftig verdikjede for norsk mat- og drikkenæring. Mat- og drikkeindustrien er jordbrukets største kunde. Samtidig er norsk råvareproduksjon svært viktig for den norske mat- og drikkeindustrien.

Importkonkurransen har de siste årene økt vesentlig. Muligheten for eksport er fortsatt svært begrenset.

En viktig rammebetingelse for mat- og drikkenæringen er nivået og utviklingen på norske råvarepriser. Matindustriens konkurranseskraft må bedres. Det betyr at råvareprisgapet til våre handelspartnere ikke må økes. I tider med prisøkninger internasjonalt, må man søke å redusere råvareprisgapet. Relative råvareprisreduksjoner i Norge må samtidig følges av kompenserende tiltak, slik at bøndernes inntekter sikres.

NHO Mat og Drikke mener at en viktig føring for årets jordbruksoppgjør må være en prisutvikling som bidrar til å styrke matindustriens konkurranseskraft.

Tilstrekkelig volum og riktig kvalitet

Norsk matindustri er i stor grad basert på norske råvarer. Slik vil det også være fremover. Vi stiller oss derfor bak ambisjonene om å øke norsk matproduksjon. Skal man lykkes med det må man både bruke arealer i hele landet, og legge til rette for et moderne og sterkt jordbruk. Økt norsk matproduksjon kan bare oppnås dersom norsk matindustriens konkurranseskraft styrkes.

For at matindustrien skal være konkurransedyktig må den ha:

- Tilgang til et tilstrekkelig volum av norske råvarer
- Tilgang til råvarer av riktig kvalitet
- Tilgang til råvarer til en konkurransedyktig pris

Forutsetningen for et moderne og sterkt jordbruk er en tilfredsstillende økonomi i primærproduksjonen. Svak lønnsomhet reduserer rekrutteringen og interessen for å investere og produsere råvarer. Regjeringen må gjennom sin jordbrukspolitikk sørge for god lønnsomhet i jordbruksnæringen gjennom tiltak som ikke svekker bøndernes mulighet til å få avsetning hos industrien.

Miljø og klima

Utslipp av klimagasser ved matproduksjon er i all hovedsak et resultat av at råvareproduksjonen skjer ved biologiske prosesser. Mat- og drikkenæringens bearbeiding av råvarene, fører imidlertid også til klimagassutslipp. En mer klimasmart matproduksjon vil være et viktig konkurransefortrinn i fremtiden. Det vil kreve risikoavlastning og positive insentiver for å realisere ambisjoner på utslippskutt uten å svekke verdikjedens samlede konkurranseskraft.

NHO Mat og Drikke mener at utforming av nasjonale reduksjonsmål for ikke-kvotepiktig sektor ikke må svekke næringens konkurranseskraft i forhold til utenlandske aktører.

Budsjettstøtte

I regjeringens plattform sies det at "*Jordbruket er viktig for matproduksjon, bosetting og ivaretagelse av kulturlandskapet. Regjeringen ønsker å fortsette moderniseringen for å skape et levedyktig jordbruk som legger til rette for økt matproduksjon og lønnsom drift i hele landet.*"

Ivaretagelse av kulturlandskap, økt matproduksjon og drift i hele landet, gir kostnader som det ikke er rom for at fullt ut kan tas ut i markedet. Budsjettstøtten er vesentlig for å dekke de mål med landbruket som ikke tollvernet skal ivareta. Regjeringens mål om at inntekter til bonden i størst mulig grad skal hentes fra markedet, må avveies mot det faktum at matindustrien befinner seg i internasjonal konkurranse, der kostnadene ved disse gode formål i liten grad kan dekkes i markedet.

NHO Mat og Drikke ønsker profesjonelle bønder som gis muligheter til å oppnå en økonomi som gir evne til å investere for fremtidig økt produksjon. Det er vesentlig at investeringsvirkemidlene og budsjettstøtten bidrar til en variert bruksstruktur og jordbruk over hele landet.

Velfungerende tollvern

Situasjonen og behovene som beskrives ovenfor, og behovet for ikke å svekke bondens økonomi, er vesentlige grunner til å opprettholde et velfungerende importvern. Importvernet er et sentralt element i jordbrukspolitikken og næringspolitikken for matverdikjeden. Importvernet bør legge til rette for en balanse mellom norsk produksjon og import, som rasjonelt og effektivt dekker industriens behov uten å bidra til ubalanse i markedet.

Effekten av importvernet er blitt vesentlig redusert siden 1990-tallet. Norsk pris- og kostnadsutvikling, kombinert med en reformert landbrukspolitikk og lavere råvarepriser i EU, er viktige årsaker til dette. Norsk mat- og drikkenærings konkurransevne må derfor sikres gjennom et importvern basert på prinsippene om forutsigbarhet og parallellitet mellom toll på råvarer og ferdigvarer. Framtidige norske tilpasninger bør skje i forbindelse med forhandlinger med våre handelspartnere.

RÅK

EØS-avtalen har åpnet for handel mellom Norge og EU. RÅK-ordningen muliggjør handel av bearbejdet mat mellom Norge og EU til tross for ulike klimatiske forutsetninger og ulik landbrukspolitikk.

Protokoll 3 til EØS-avtalen, supplert med prisnedskrivning (RÅK-ordningen) sørger for at norsk primærnærings fortsatt er beskyttet, mens det i prinsippet er fri konkurranse på industriledet. RÅK-industrien utgjør en betydelig del av norsk matindustri og RÅK-ordningen er derfor av stor betydning. Det blir stadig viktigere at ordningen fungerer etter intensjonen, og at det settes av nok midler til at utsatte produkter kan komme inn i ordningen samtidig som volumvarene sikres. Rommet for utvidelse av vareomfanget må bli større.

Med økende prisforskjeller øker incitamentet for aktører til å tilpasse resepter. Dette er mulig da en rekke varer er lett substituerbare. Dette betyr at RÅK-industriens situasjon må være målepunktet for om det er mulig å ta ut pris- og kostnadsøkninger i markedet.

Råvareimport

Mange norske mat- og drikkebedrifter benytter seg av råvarer fra hele verden, råvarer som har egenskaper og kvaliteter som det ikke er naturlig å produsere i Norge, eller der det norske markedet blir for lite til at produksjon er aktuell. I situasjoner med underskudd eller mangel på viktige råvarer, er det viktig med fleksibilitet i administreringen av tollvernet slik at en sikrer foredlingsbedriftens behov for ulike innsatsvarer, samtidig som man sikrer avsetning av norske råvarer. Misbruk av ordningene må hindres. Dette er viktig av hensyn til konkurransekraften for norsk ferdigvareproduksjon og for å hindre utflagging av produksjon.

Forutsigbarhet

Endringer i konkurransevne har medført at norsk mat- og drikkenærings har opplevd økt internasjonal konkurranse på hjemmemarkedet. Eksportbedriftene har også fått en tøffere konkurransesituasjon. Det er derfor viktig at vilde endringer i bedriftens rammevilkår skjer over tid, at de er godt utredet og varslet, og at bedriftene har fått mulighet til å bli hørt. Partene i jordbruksoppgjøret må ikke ved avtalen endre bedriftens rammevilkår uten at dette er gjort.

For detaljerte forslag på det enkelte område, vises til innspill fra enkeltbedrifter og bransjeforeninger.

Med vennlig hilsen
NHO Mat og Drikke

Petter Haas Brubakk
Administrerende direktør

Terje Sletnes
Direktør for analyse og politikk